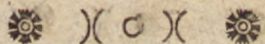

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Utgången är Skepparen Alexander Ericsson
til Camphier med Zern och Bräder.

På Landt = Känteriet härstädes, äro af Herr
te-Mästaren Scharp inwärlade 416722 Dal. Silfr
uti 12 och 8 Dalers Banco-transport = Seblar, som
tvänne wigtiga Kärre = last afgådt til Banquen.

Uf Februarii Månads = Tara ser jag, at Bryg-
gare intet förlorat, utan snarare wunnet. En Tunna
godt och klart Dubbelt = öhl kostar 2 Dal. och 16 öre
mer, Krögare = öhl 1 Dal. och 16 öre, Måltids =
Swag = öhl 26 öre, och änteligen Spis = öhl 5 öre mer
än i förlöden Månad. I jämförelse med Bryggare
Taran, borde Krögare sälja en Kanna godt och klart
Dubbelt = öhl för 12 öre S:mt och 2 penningar; hvil-
ka förwandlas til runstycken, emedan inga penningar
finnas i Sverige.

Spannemåls priset war förlöden Lördag allden
som följer: Hwete kostade, hwar det sans, 18 Dal
Silfr:mt, Råg 15 til 16, Korn 11 til 12, och Malt
til 13 Dal. på kofsten.

Ny Lyckönskan til Ostindiska Skeppen.

I tåka Handelsbus,
Som bland de pra böjor swäfwen,
Och än Et topp mot Himla = hwalfwet häfwen,
Än stigen ner mot djupets grus:
I gån af Morgonrodnan söka:
Wi önske lycklig fart!
Går bort, men kommer åter snart,
At Swerges wäl med Chinas skatter öka!

Two kära Namn
Wi här i många faror ställa:
Et står kan Stockholms Slott, och Fridrich Adolph
Ährän de nå sin hamn.
En storm kan kasta mast och segel öfwerända;
Men kan min trogna sukt förmå,
Uf Himlen något få,
Så skal dem ingen ofärd hända.

No 8.

22

Götheborgska Sagasinet.

den 19 Februar. 1759.

Lärda Nyheter.

London. Nyheten ifrån andra werlden, om
Ängelsmännernes wunna fördel genom Fästningen du
Duesne, lemnar mig rättighet, at omorda en liten Bot
i Sve, utkommen härstädes. Historien om de stridig-
heter, som mellan Frankrike och England upkommet i
America, med deras många påföljder, utgör ämnet af
en Pjece, i hwilken Fransosernes affigter upträdas,
Ängelska Interessen läggas för en dag, belägenheten
af alla Nybyggen utwises, gränsefästnaden utstakas,
och medlen ändteligen franflås, at med fördel drifwa
och förläta Krigs = anstalten emot Fransoserne. Det-
ta Werk, hwilket är mindre opartiskt, klyfwer sig i 5
afdelningar. I första stycket omtalas de Franstes
infraktningar wid de Ängelska Nybyggen. Ester et
widtaget bruk ibland Christelige Regenter, at lägga
för Almånhetens ögon de orsaker, som förmå dem at
gripa til wapen, komma wid början af alla krig långa
Förklaringar ut, och werlden lastas med Stats = Kris-
ter, lika så nyttiga merendels, som Carneadis Tal,
hälne med och mot Kätwisän. Fredsförörare = nam-
net är så förhäteligt, at hwar en Regerande söker ut-
wäggar, huru denne Caractere må drabba på Mot-
ståndaren. De altramäktigaste Monarker underkastat
sig

sig detta laggilla bruk, måne at hållas i allas tankar för billige och råttwise. Wär opartiske Författare förknär Crown-point til de förste obillige infräkningar i Norra America, och Fyller Compagniet i Osver mycket derför, at Fransoserne bygt sina Fästningar med Engelska Manufacturer. Derpå kommer en lärde til Ohjo-strömmen, den han tillwäller Englismannen. Hwad någre serskildte Personer, och Compagniet betingat sig, lemnas ej oförmålt. En nämnda Handels-sällskap anlagas af Fransoserne, och tages i lärde förswar af Författaren, som önskar, at England hade flera Ohjo-Compagnier, och försäkrar at des tillstånd wore då mer blomstrande. Han påstår och, enligt Virginiska Archiver, at detta Nybygget efter annan, gifwet ifrån sig hela 3 Millioners Tunna land, hwilkas läge beskrifwes, utant at råfna flere öar, som blifwet derstädes af Pensylvaniens Indbyggare slagne. Wid slutet af denna afdelningen gifwet förslag til större enighet, mellan de Engelska Nybyggen, som borde i 3 bolag sammandragas, i stället för de 9, som England äger i Norra America. War 200000 stridbare män, som i dessa Nybyggen finnas utpressas knapt 3000, för den wenighet, som herse öfweralt.

Andra afdelningen handlar om Fransosernes sigter och stora förslag i America. Som Patriot önskar Författaren sit Fädernesland i förswar, och önskar färdigar det efter yttersta gödelighet, ifrån swåra besvärningar. Han drar ej i betänkande, at betaga Frankerike all rättighet til America, och de besittningar, som det tillwållat sig. Det är sant, at Engelsmannen och Spanjoren har först upräkt den nya Werlden; men

följer deraf, at de böra ensame innehafwa hela America? Hörer hela landet dem til, derfore at de först landstiftiget på wissa ställen? Angående Frankerikes afsigter, så wil det, efter Auctors mening, 1:mo intaga nya Scotland, och förena det med Cap Breton, för at göra sig Mästare af hela Storfisken deromkring, hwilket är dyrbarare, än någon gulmgrufwa. 2:do Har Frankerike god böjelse til at hämma Engelska eröfringar i Norra America, och betaga deras Nybyggen all widare tillväxt. 3:do Wil Fransosen, at floden St. Laurent, och Apalachiske Bergen, blefwo råmärket för deras bopåsar, och en nyttig förmur wid östra sidan. 4:do Har Fransmannen goda tankar för nya York alt sedan 1689, i brist på beqwämliga hamnar.

I tredje Delen upräckas de mebel och wägar, som lebas til dessa ändemål. De Franske, heter det, hafwa förenat Canada och Louisiana genom Niagara och Fästningen du Quesne. Wilja de samla Troppar ifrån det ena til det andra Nybygget; så kan det ske med små båtar och ek-stockar, då Engelsmannen träffar öfwer berg, och genomwandrar store Fogar. Andertilligen förebrår wår Engelandare sine Wederdelomän, at hafwa bygt en hop med Fästningar på Engelsk boten, ur hwilka de göra Stadeliga utfall, när lägligt synes. Efter et långt register på dessa Fästningar, ibland hwilka du Quesne äfwen märkes, upräknas Franka Keigsmagten i America, som består af 11000 reglerade Troppar, 4000 Wedhuggare, och 25000 stridbare män.

I fjerde Afdelningen ritas belägenheten af på de förnämste Franske Fästningar, såsom Crown-point och Niagara, hwilken sednare sätter lagar för landets inre

inre delar, och är en Nyckel til hela det fasta, som Nationer innehafwa. Denna Fästningen lårer gälla härnäst, om Engelsmannen är i skänd, emellan Auctors tillstyrkan, at bemäktiga sig den samma. Denna strömmen och Fästningen du Quesne äro et mål af det som befä utvidare omhugfan. Dho löper jagta igenom, som fuktat et af de fruktbaraste landskapen i Amerika. Man finner på flera ställen, i synnerhet wid du Quesne många saltkällor och bäckar af samma art. Hwarre, som saltet är ganska rart in uti landet, Indierne sätta sig gerna ner wid dessa orter, och drifwa myckenhet af wildeor och andra kreatur. Detta landskap är således en marknadsplats för hela Norra Amerika. Fästningen du Quesne är, för sin belägenhet en af de waktaste i nya Werlden. Författaren wille hjertat gerna anlägga Huswudstaden derstädes för landet. At hindra widare tråtor mellan Frankrike och Engelsmannen, föreslås floden St Laurens till det utlopp i hafwet, ända til dess ursprung, at jämte de stora flödar blifwa förmurar för bägge Magtens. Men troligt, at Frankrike ej frifwer under dess utlopp.

Göcheborg. Ännu ligga bägge Ostindiska Skeppen för ankar.

Första Handelen på Ostindien är af den Utwärtige Professor Bring updagad och inrykt i twänne Academierna i Lund utgifna i Lund år 1747: hwaraf et utdrag utan twifwel war råfaren. Sedan Clermont erhållet år 1402 en Påfwelig fulmagt på Conarie-Darna, dem han aldrig hant intaga, hwilken heder en Beffencourt tillkom; fattade Prins Henri af Portugall et Kongeligt upfat, at upläsa nya länder i Stranden af Konungariket Congo i Africa blef et mål

för dess driftiga tiltagsenhet, och hela riket war lättare wonnet, än landstigningen. Ty den tiden war minnre förråd på goda Sjöfort, än Påfweliga Cartor. Hade Nicolaus ste waret i sin inbitning äfwenså mågtig til sjös, som i himmelen och på jorden; är ingen twifwel, at han ju af sin alsmågtiga frifostighet förlant Alphonfus och dess Son Herrawälbet så öfwer watten, som landet. Efter dessa känningar på de salta wattenfalten, wägade sig Bartholomeus Dias, en Portugis, på Påfwelig tilstådjelse, förbi goda Hops udden år 1486, hwarpå Vasco de Gama, en Amiral för Catholiske waghalfar, tågade med kraft samma wägen, och ankom til Indien år 1498. Och således blefwo bägge Indierna på samma tid af Europäerne besökta: ty Christopher Columbus hade redan år 1492 upläst wester delen af werlden: hwarpå Americus år 1507 fick den öförsylda hedern, at halfwa Jordklotet blef öfwer honom upfallat. Portugiserne hafwa då banat sjöwägen til Asien, fast de äga numera liter eller intet där at saga, sedan Holländarne slaget dem ur fältet. De förre ropade länge på sin rättighet, at ensame drifwa den Ostindiske handelen. Men rättigheten stupade för den lärde Grotius, som utgaf en bok de mari Libero; och Holländska Compagniet tatlade snart af Portugisen både dess handel och besitningar. Det är obegripeligt, säger Du Mont om detta Ostindiska Handels-gillet, som består af Borgare från några städer i Holland, hwilke alle äro sin Öfwerhet undergifne, och ansvarige för det minsta, så wäl som det största, at tusend enkilte Personer utgöra en Republique bort i Asien, som sätter sträck i alla Kongar och Förstar deromkring, om man kanse undantager So-

phi, stora Mogol, och Kessarne i China och Japan. Detta handlande Regimente underhåller 6000 stånge Soldater til lands, alle Europäische, utom 1000 Asiatische, som stickas in i fästningar, hwilka till antalet wisseeligen 50, alla wäl befästa, och försäda med Krigs-tillhörigheter. Desutan hålla de 2 Skepp, ibland hwilka 60 bewaka kusterna, och hela året, för at hindra andre från en handel, som förbehålla sig selskive. Hwart 25te år gifwa de nya Privilegier hieseliga summor, och årligen i 364000 Florener.

Från Holländska gör icke Författaren, men jag, et språng til det Swenska Ostindiska Compagniet. Detta inrättades år 1731, och tillika med det upwärlångwäga Handeln, som länge flumrat i Swenska Kongliga Drefwet af den 31 Junii år i allas händer, men början och tillfället til Författningen mindre bekant. Herr lagman König säger, at en Holländare, namn v. Aspern, gaf första anledningen dertill. Sedan blef saken af en Skotsk Adelsman, Campbell nämnd, bragt i stånd, och under Commissariens, och drio Königs och fleras Direction et Compagniet rättat, som af Konungen blef med ansefliga Privilegier benådat. Icke des mindre hade det sine skiljare, och många wille tro, at Ostindisk handel skulle finarare öfa, än minsta wår fattigdom. Ty tillfall i deras tankar mista sit silfwer och guld, eller minstone sit järn, och deremot proppas med kräseligheter, med Theer, Uracher, Porcellainer, Damascher Tapeter, Doctör och Lackverk, och det som wårre utmed Hundar, Apor och Papegojor, gjorde at pröda lackelugnar: deremot hindras Slögder och Manufacturer

facturer genom Ostindiska waror; och om alt annat wöre ur wågen, riktar sig mindre Swensken, än Utlänningen; hwilken har största och flesta totterna. Dessa wöre de murbräckor, hwarmed afunden tänkte i början at bestorma Compagniet: men de råkade i swaga händer. Compagniet och des Gynnare swarade: Det wöre underligt, at en Handel, som båtat så många Europäische Foltlag, skulle endast vara de Swenske til stada. Det fodras och stor lättrogenhet, innan man kan öfwerfå, at utlänningar af kärlek til Sverige warstodt och för et selskag, som wi torde framdeles begä. De kunde ej erindra sig, at, fast penningar gå utur Europa, båtår doch Handelen en wäbelägen Fläck här i Norden, så wida waran är begärlig i Tyfka Riket och fleresstädes. Zelet må derföre icke ligga i selskiva Handelen, utan i sättet at drifwa densamme, hwilket kan jämkas och rättas. Klagewisan öfwer silfret, som utföres ur Riket, är aldeles orimelig. Den wöre wäl rasande, som köpte up silfwer, der mindre öfwerflöd deraf gifwes, och priset fölgagteligen dyrkas. Låt wara, at något af betjeningen utsmnges; huru mycket kommer ju tillbaka igen uti Rospannen, kappetnotor, snusdosor, &c.? Det är wist, at yppigheten tiltaget, sedan denne Handelen inrättades; doch ägde Sverige samma öfwerflöds waror tilförene, fast dyrköptare. Runna de ej aldeles affPassas, är ju bäst at hafwa dem ur första handen. Slögder och Manufacturer hafwa ej faller, utan stiger, sedan Ostindiska Handeln upkom; och selskiva Sidentygerna, som hyslöfatta så mången Wäfware både i Götheborg och Stockholm, äro tyfande motsatser. Hwad utländske Capitalerne angår, så sticker här fram en motsägelse hos den Rörande.

Ly drifwes handeln med andras penningar, huru då sifvret resa ur Nifet? De öfriga skal Kola beles, och med egna anmärkningar, utföras.

Harlem. Andteligen har Historien om ginstä Säden - förvandlingen hunnet til utlämnin och sådt en Författare i Synstein, President i tenTaps - Academien härstädes. Denne Bergs Gynnaren har, efter anstälta försök med en hop Korn, hentat några Rågstrå i sin lada, sedan han förut tre gånger afhugget de uplupna hafstref. Men ho wet, om icke några rågforn insnuget sig utfäddde hafren, så wida 5 strå allenast upkom. Herr Synstein tänker än vidare rikta sig med försök, och drifwa undersökningen til sin högd med rågforn, i hopp at deraf upskära hwete. Om denna wandling håller sit obegripeliga stånd, har Herr attern och Riddaren Linnaeus redan af Altonas Frisware fådt et omoget råd, at bjuda sit Naturae farwål. Medan jag kan ännu med sin glä heder nämna en Linnaeus, wil jag inrycka et Epigram me, som gjordes i Upsala långesedan. Om det skulle det sättas under Des widtbekanta Porträtt, sanga werlden omkring. Huru lyder det?

Arbiter herbarum, Naturæ Filius, Hic est.

Qui docuit Matrem, restituitque sibi.

Filius ut Matri quam plurima debeat omnino.

Plura tamen Gnato debuit una parens.

Det war något längre och bättre; men jag ser, at flugget både ur minnet och mina Samlingar. hoppas, at det anförda rönnet ej gör Versen ännu odugelig.

Swad Nytt i Staden?

den 19 Februar. 1759.

Korta Lärda Nyheter.

Jag har i 14 dar haft heder och tack för de Bersarne, som prydt mina Nyheter; men aldrig sådt rum, at med skylbig heder nämna deras Författare. Det är Herr Magister Wallenstråle, som digtat den förra wakra Lyckönskan, känd af flera smakeliga Bitterhets prof, i det almänna. De sednare wätre Bersar hade Herr Magister Öhrwall, på min begäran, upfatt och sågnar mig mycket, at de ej kommet försent.

Med nysnämde wätre Författare får jag den äran, at binda tilhopa wår Görheborgska Sappho, hwars önskan torde snarare wilfaras. Hon tittalar twänne Elementer, och jag hoppas, at de lystra.

Du yra bölja, sägta dig: du klippa, sänk dig ner!

Du westanwäder, gwäf dit hot, och storma icke mer!

Du Fridrich Adolph färdig står, at Oceanen mäta,
Hur kunnen I er skyldighet och kåra pligt förgåta?

Men den är stor, som tämjer Er en wink utaf Des hand

Leofsagar Steppen lyfkligt bort, och åter til wår strand.

Lät alla wäder om hwaran på wamets rymder spela;

Så skal, hwar dessa Twå gå fram, ej rätta winden felsa.

Er kosa til en annan Werld, och södra Polen stäls;

Men mången suck och mångentår i Norden för Er stäls.

I faren ej i Wikings färd, at härja, slå och mördas;

Men wäl at lära utländskt kuff de Swenska Segel wörda.